

Informacije za pridelovalce vrtnin

Opazovalno napovedovalna služba za varstvo raslin

Št. 3 in 4, september 2014

ŠKODLJIVE GOSENICE in PAGOSENICE NA KAPUSNICAH

Vse vrste kapusnic in druge rastline iz družine križnic so zelo privlačna hrana za različne gosenice, ki lahko v primeru močnega napada povzročijo veliko škode. Poleg gosenic, ki so ličinke metuljev, pa vrste kot je repa, kitajsko zelje, ogrščica in nekatere druge, napada tudi repna grizlica. Ličinke repne grizlice so pagosenice in so zelo podobne gosenicam. Z nekaterimi preventivnimi ukrepi in ciljnim zatiranjem je mogoče omenjene škodljivce obvladovati. V nadaljevanju so predstavljene najpogostejše vrste in njihove glavne značilnosti ter možnosti zatiranja.

Kapusova sovka (*Mamestra brassicae*)

Metulj: nočni metulj rjavo sive barve, veliki približno 4 cm.

Jajčeca: okrogla, velika 0,5 mm, odložena v skupine (lahko tudi do 100 jajčec), največkrat na spodnjo stran listov, najprej belkasta, pozneje sivorjava.

Gosenice: takoj po izleganju so sivozelene s črno glavo, kasneje so zelene, pri starejših pa barva variira od zelene do rjave in črne, s tipično svetlejšo vzdolžno črto. Dolge so do 5 cm, značilno zanje je, da se zvijejo v klopčič, če jih zmotimo.

Bube: gosenice se zabubijo v tleh, buba je rdečkastorjava, dolga približno 2 cm in debela 5 mm.

Razvojni cikel: ima 2 rodova letno, samice odlagajo jajčeca v obdobju maj/junij in avgust/oktober. Prezimijo bube v tleh.

Gostiteljske rastline: vse vrste kapusnic in divje rastoče križnice, redkeje druge vrtnine.

Škoda: škode se pojavljajo v obdobju julij/avgust do oktobra. Mlade gosenice žrejo liste, starejše gosenice se lahko zavrtajo v glave in pri tem naredijo globoke izvrtine. Poleg izvrtin gosenice onesnažijo rastline z iztrebki.

Spremljanje pojava

- rastline pregledujemo 1x tedensko,
- prag škodljivosti je dosežen, če najdemo 10 do 30 majhnih ali 1 do 4 velike gosenice na 10 rastlinah (5 rastlin na robu polja, 5 rastlin v sredini polja).

Varstvo

- preventivni ukrepi: s predhodno obdelavo tal lahko delno uničimo bube;
- zatiranje z insekticidi.

Gosenica kapusove sovke

Kapusov molj (*Plutella xylostella*)

Najbolj škodljiv je na zelju, vendar napada tudi druge kapusnice.

Molj: velikost 16 mm, ozka prednja krila so sivkasta, zadnja krila z dolgimi resicami.

Jajčeca: so odložena posamično ali v manjše skupine, večinoma na spodnji strani listov ali na listnih pecljih, lahko tudi na zgornji strani listov, dolga so 0,5 mm, najprej rumenkasta, pozneje sivkasta, neopazna.

Gosenice: mlade so rumenkasto sive s črno glavo, starejše so zelene z rumeno glavo. Spredej in zadaj se telo rahlo zoži, zadnji segment je viličaste oblike. Dolge so približno 1 cm, če jih zmotimo se spustijo po nitki na tla.

Bube: gosenice se zabubijo v belkastem kokonu na rastlinah.

Razvojni cikel: ima 3 do 5 rodov letno, pojavi so neenakomerni, lahko tudi zelo množični. Prezimi v obliki bube na rastlinah.

Škode: na listih povzročajo poškodbe v obliki oken - ličinke najprej objedo spodnjo povrhnjico in vmesno tkivo, zgornjo povrhnjico pa pustijo nedotaknjeno, tako nastajajo značilne poškodbe (okna). Večje gosenice izjedajo luknje v listih; na zelju lahko vrtajo rove v glave, pri cvetači in brokoliju lahko obžirajo tudi rože.

Varstvo:

- preventivni ukrepi: protiinsektne mreže, vendar so samo delno učinkovite in primerne za manjše površine;
- zatiranje z insekticidi.

Odložena jajčeca kapusovega molja

Gosenica kapusovega molja

Kapusov molj

Buba kapusovega molja

Kapusov belin (*Pieris brassicae*)

Metulj: dnevni metulj bele barve, s črno liso na prednjem robu prvih kril in črnima pegama v sredini, velik do 6 cm čez krila.

Jajčeca: rumena, stožčaste oblike in vzdolžno narebrena, 1 mm dolga; odložena v skupinah po 20 do 40, običajno na spodnjo stran listov.

Gosenice: mlade gosenice so bledorumene, kasneje postanejo sivkasto rumene in nato črno belo pisane z vzdolžnimi črtami, do 4 cm dolge. Najprej živijo v skupini, kasneje se razlezejo po rastlinah in objedajo liste.

Razvojni cikel: ima 2 rodova letno; prvi rod gosenic se pojavlja junija in julija; bolj škodljiv je 2 rod, katerega gosenice se pojavljajo v juliju in avgustu. Prezimi v stadiju bube na zidovih, plotovih in drevesih.

Gostiteljske rastline: vse vrste kapusnic in divje rastoče križnice.

Škode: škodlivec se pojavlja občasno, največ škode povzroči 2. generacija (od julija do septembra). Gosenice izjedajo luknje v zunanjih listih, starejši stadiji lahko požrejo liste tako, da ostanejo samo debele žile.

Spremljanje pojava:

- tedensko pregledovanje rastlin od začetka leta metuljev

Prag škodljivosti: 20 gosenic na 100 rastlin ali 5 % napadenih rastlin

Varstvo:

- preventivni ukrepi: prekrivanje z mrežami, vendar je ukrep samo delno učinkovit in primeren za manjše površine;
- zatiranje z insekticidi.

Kapusov belin

Repni belin (*Pieris rapae*)

Je podoben kapusovemu belinu, le nekoliko manjši, tudi življenjski cikel ima podoben (2 rodova letno).

Gosenice: zelene, z rumeno vzdolžno črto na hrbtu in ob strani.

Jajčeca: so podobna kapusovemu belinu, le da so zelenkaste barve in vedno odložena posamično, na spodnjo stran listov.

Repna grizlica (*Athalia rosae*)

Osice: so dolge od 6 do 8 mm in imajo rumen do oranžen zadek.

Jajčeca: odložena so na listni rob, posamično ali v skupinah po 2 do 6, težko opazna, s prostim očesom jih ne vidimo.

Pagosenice: mlade so sivo zelene, dolge okoli 12 mm, po zadnji (četrti) levitvi so skoraj črne in do 2 cm dolge. Pagosenice imajo 8 parov zadkovih nog.

Bube: pagosenice se zabubijo v tleh na globini 1 do 5 cm.

Razvojni cikel: 2 do 3 rodovi na leto; osice se pojavijo v obdobju maj/junij in julij/avgust, v toplih letih lahko še tretji rod v septembru in oktobru. Prezimijo pagosenice v zapredku v tleh, spomladi se zabubijo.

Gostiteljske rastline: repa, oljna ogrščica, koleraba, krmni ohrovt, redkev in mnoge samonikle križnice.

Škoda: mlade pagosenice izjedajo luknje v liste, starejše so zelo požrešne in lahko v kratkem času požrejo liste vse do žil. Rastline so tudi onesnažene z iztrebki.

Spremljanje pojava:

- spremljanje pojava osic;
- natančno pregledovanje rastlin, ker so mlade pagosenice težje opazne;
- rastline pregledujemo 1x tedensko;
- prag škodljivosti je dosežen že, če najdemo v povprečju 1 pagosenico/rastlino ali 100 pagosenic/m².

Varstvo:

- preventivni ukrepi: repo ali ogrščico gojimo po možnosti stran od drugih gostiteljskih rastlin;
- zatiranje z insekticidi.

Osica repne grizlice

Pagosenica repne grizlice

Pagosenice in poškodbe na kitajskem zelju

Pri zatiranju gosenic na kapusnicah upoštevamo sledeče:

- nasade pregledujemo redno, da zgodaj zaznamo škodljivce in lahko pravočasno ukrepamo,
- z insekticidi zatiramo mlade gosenice, ker so starejše veliko manj občutljive,
- pri odločitvi upoštevamo pragove škodljivosti,
- po možnosti izbiramo aktivne snovi, ki so manj strupene za naravne sovražnike,
- pri rabi insekticidov upoštevamo vremenske razmere (škropljenj ne izvajamo v vročem vremenu, insekticide na osnovi mikroorganizmov nanašamo zvečer ali v oblačnem vremenu),
- zaradi preprečevanja razvoja odpornosti menjujemo aktivne snovi, kjer je možno,
- informacije o registriranih insekticidih za posamezne vrste kapusnic in škodljivce so na voljo na spletni strani:

<http://spletni2.furs.gov.si/FFS/REGSR/index.htm>

Besedilo pripravila:

Meta Urbančič Zemljič

Vojko Škerlavaj

Fotografije:

M. Zemljič

M. Žerjav

Uporabljeni viri:

Balmelli A., Frank A., Sauer A., Vogler U. 2012. Kohlraupen Merkblatt. Wädenswill. Extension Gemüsebau, Forschungsanstalt Agroscope Changins-Wädenswill ACW: 4 str.

Crüger G. 1993. Pflanzenschutz in Gemüsebau. 3. izd. Stuttgart. Eugen Ulmer Verlag: 344 str.

Vrabl S. 1992. Škodljivci poljščin. Ljubljana. Kmečki glas. Knjižnica za pospeševanje kmetijstva: 141 str.